

Aan de Provincie Limburg
t.a.v. College van Gedeputeerde Staten en leden van Provinciale Staten
Postbus 5700
6202 MA Maastricht

Altweerterheide, 26 maart 2015

Betreft:

- Onveilige situaties door Taurosfokerij in Weert
- Verzoek actualisatie natuurbeleid provincie Limburg
- Vragen aan Gedeputeerde en Provinciale staten over financiering wildernisnatuur en Taurosfokerij in Weert

Provincie Limburg	PS
DOCnr.	
Ingek.	30 MAART 2015
CASnr.	
ID.	

Geacht College van Gedeputeerde Staten,
Geachte leden van Provinciale Staten,

2015/21153

31-3-2015

GRIF

17-6-2015

Onveilige situaties door Tauroskruisingen

Op dit moment lopen in de gemeente Weert een aantal procedures voor het aanleggen voor veeroosters. Door middel van deze roosters worden graslanden en natuurgebieden verbonden via openbare wegen. Op de Kettingdijk kunnen de hier gehouden Tarossen gebruik maken van de openbare weg over een afstand van 2.6 km. De aanvragers van deze vergunningen zijn (ARK Natuurontwikkeling en de Vereniging Natuurmonumenten)

Recent schortte de gemeente Weert de aanleg voor vee-passages op openbare wegen in de buitengebieden van Weert en Stramproy op. De gemeente gaat overleggen met de aanvragers en de provincie Limburg. Dit gebeurde o.m. na aan het licht gebrachte incidenten (diverse) met de aanwezige tauros-runderen. Het gaat hierbij niet om op zichzelfstaande gebeurtenissen, maar over een patroon over een periode van drie en een half jaar. Als direct betrokken bewoner van het gebied, omgeven door een grote kudde van Tarossen achten wij het onze plicht om u nu op de hoogte te stellen en verder te informeren over onze ervaringen met deze dieren.

Sinds 2011 hebben zich een aantal incidenten voorgedaan. Omdat door beheerders een aantal malen werd gesuggereerd dat incidenten veelal met loslopende honden te maken en dat de beheerders melden dat ze geen onveilig gedrag gezien hebben zijn twee incidenten uit bijlage 1 overgenomen (zonder loslopende honden en in aanwezigheid van beheerders).

Op 3 maart 2013 organiseert ARK een excursie in 't Brook. De stier komt daarbij dreigend op de excursiegroep af en nadert deze tot op 15 meter. De stier vertoont agressief gedrag richting de excursiegroep om zijn kudde te beschermen. De excursieleider (Jos Cornelisse, Free Nature) grijpt tijdig in door te roepen en kort fel en dreigend te bewegen richting de stier. Beheerder Denis Frissen is ook aanwezig tijdens deze excursie. Er is een uitgebreid verslag van 3 maart 2015 met foto's). Daar waar eerdere meldingen (zie bijlage 1) over deze stier niets opleverden wordt er eindelijk ingegrepen.

Op 8 maart 2013 wordt 't Brook afgesloten voor publiek. De Sayageusa stier is dezelfde week nog verwijderd. Het gebied is nu nog steeds afgesloten (dus al meer dan 2 jaren).

Op donderdag 27 november 2014 worden twee nieuwe stieren aangevoerd in het gebied noordelijk van de Tungelroysche beek bij de poort van 't Brook (achter Lavaux). Daar worden de dieren in aanwezigheid van een groep van ongeveer 10 mensen uitgeladen uit de trailer, vlakbij de drie aanwezige runderen. Na enkele minuten lopen de nieuwe stieren weg bij deze koeien, en springen "spontaan" over de draad langs de Heltenbosdijk. Daar steken ze de openbare weg over, en lopen de bossen van de Tungelerwallen in. Ook daar lopen ze een eind door, en steken opnieuw een openbare weg over (Tungelroy – Altweerterheide). Vervolgens blijven ze cirkelen in het bosgebied, tegenover de camping, langs de Heltenbosdijk. Gelet op de invallende duisternis, en de rust bij de stieren, wordt besloten om de nacht af te wachten. Dit gebeurt zonder enig toezicht, of enige maatregel richting

verkeer. Er ging géén informatie naar de omwonenden. Op vrijdag wordt opnieuw een poging gedaan om de stieren terug te drijven. Wederom lukt dit niet. Een stier kan worden verdoofd. Wrang is het feit dat de Scouting op vrijdagavond een activiteit in de Wallen heeft, en niet gewaarschuwd is, door wie dan ook. De meldkamer van de politie krijgt om 05.14 uur een melding van een vroege wandelaar, dat hij twee stieren in het bos had gezien.... Op zaterdag 29-11-2014 was de dierenarts niet meer aanwezig, en werd besloten de stier te schieten, om dat zijn gedrag niet veranderd is.s. Dat gebeurt om 12.00 uu, waarna het kadaver afgevoerd is. Desgevraagd blijkt er géén (formeel) draaiboek te zijn voor deze situaties.

Zie verder lijst met incidenten in de bijlage 1 en in bijlage 2 voor het volledige verslag van Frans Hendriks van de bijeenkomst dorpsraden en koeienbeheerders ARK, te Vosseveen, op 6 januari 2015.

We maken ons zorgen over de veiligheid en de toegankelijkheid van het gebied voor bewoners en recreanten, maar evenzeer vanwege de algehele leefbaarheid. Daarnaast willen wij onze zorgen delen over de aanwezige hoge biodiversiteit en het fraaie landschap die in gevaar komen door een eenzijdige keuze voor wildernisnatuur. Verder vragen wij ons af of dit beheer niet op gespannen voet staat met de grote cultuurhistorische waarden van de gebieden en het welzijn van de dieren.

Nota natuur provincie Limburg 2010-2020, verzoek actualisatie naar nieuwe inzichten en ervaringen Oostvaardersplassen

De stichting ARK baseert het uitvoeren van hun wildernisplannen en Taurosfokerij op de nota Natuur en landschapsbeheer 2010-2020 van de Provincie Limburg (verder Nota). De Nota is van 2009. Voor de strenge winters met discussie over dierenwelzijn in de Oostvaardersplassen en voordat bekend werd dat in sommige delen van de Oostvaardersplassen de biodiversiteit afneemt. Zeker in Weert, waar de biodiversiteit in sommige gebieden al heel groot is lijkt ons dat ook van groot belang. Naar aanleiding van de situatie in de Oostvaardersplassen heeft onderzoek plaatsgevonden. Zie verder het standpunt van de Koninklijke Maatschappij voor Diergeneeskunde van 15 januari 2015.

<https://www.knmvd.nl/dossiers/12108570/Oostvaardersplassen/actueel/item/10858833/Ander-beleid-voor-grote-grazers-in-Oostvaardersplassen-noodzakelijk> .

Één van de aanbevelingen van de KNMvD is te overwegen de runderen volledig uit het gebied te verwijderen. De Dierenartsen pleiten voor ingrijpen in de Oostvaardersplassen.

Wij verwijzen ook naar de kamerbrief Oostvaardersplassen 12-3-2015.

<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2015/03/12/kamerbrief-oostvaardersplassen.html>

De aanbevelingen van de KNMvD worden door de staatssecretaris helaas niet overgenomen maar ons inziens zijn positieve punten in het besluit van staatssecretaris Dijksma: de aandacht voor beschuttingsmogelijkheden, het opstellen van één integraal managementplan voor het beheer van de Oostvaardersplassen, de samenwerking met wetenschappelijke instellingen en de opzet van een maatschappelijke adviescommissie.

De recente informatie in combinatie met de ervaringen van het onveilig gedrag van de Taoskruisingen in Weert vinden wij aanleiding geven voor de provincie Limburg om grondig te kijken naar haar eigen nota natuur en landschapsbeheer 2010-2020, voor wat betreft wildernisnatuur.

Onduidelijkheid over opdracht provincie Limburg en budgetten wildernisnatuur en Taurosfokerij

De stichting ARK communiceert steeds dat ze de wildernisnatuur en de Taurosfokerij inricht in opdracht van de provincie Limburg.

De huidige stadium van de Taurosfokerij in Weert heeft nog niets met wildernisnauur te maken. Het uiteindelijke doel een Tauros die verwilderd is en inzetbaar voor wildernisnatuur verwacht men niet voor 2025 te kunnen realiseren. Zie bladzijde 125 "Het oerrund een levende legende" van Goderie, Helmer, Kerkdijk Otten en Widstrand.

Tot 2025 werkt de fokkerij via kunstmatige inseminatie in combinatie met natuurlijke paring, embryo-transplantatie en selectie. De fokkerij zorgt voor extra onrust in de kudde: door het steeds bijplaatsen van andere stieren, bijvoeren in verband met vangen en door selectie in de kudde en onvoorspelbaar gedrag door heterosis effect in kruisingen. Dit leidt tot onveilige situaties voor omwonenden en recreanten, zo leert ons de recente geschiedenis met deze dieren.

Onze vragen aan de provincie:

- Is de informatie van ARK Natuurontwikkeling correct dat ze van de provincie Limburg alleen natuur mag inrichten als wildernisnatuur? Waar is dit vastgelegd?.
- Klopt de informatie van ARK dat de provincie Limburg een Tauros-fokkerij als voorwaarde heeft gesteld voor subsidie?
- Welke eisen stelt de provincie aan ARK ten aanzien van veiligheid en toegankelijkheid van het gebied voor bewoners, recreanten?
- Hoe is informatieplicht van Ark richting provincie geregeld? Is het mogelijk dat de verantwoording van de stichting ARK, stichting Taurus en andere natuurorganisaties die subsidie krijgen van de provincie Limburg in Weert aan de provincie Limburg volledig openbaar wordt? Zo ja, waar kunnen we deze verantwoording vinden?
- Is de subsidie die ARK van de provincie krijgt gelabeld? Hoeveel provinciaal geld gaat er van de subsidie aan ARK naar grondaankoop, inrichtingswerk, tauros-fokkerij?
- Wat is de totale subsidie die de stichting ARK en de stichting Taurus van de provincie heeft ontvangen tot nu toe?

Samenvattend kunnen we stellen dat sinds de Nota provincie Limburg 2010-2020 er veel veranderd is over de opvattingen over wildernisnatuur. Zoals uit de documentatie blijkt hebben zich in Weert in de loop der jaren een reeks onveilige situaties voorgedaan met de Tauroskruisingen. Het lokale draagvlak en de maatschappelijke acceptatie van wildernisnatuur met grote grazers staat sterk onder druk. Bovendien zijn er hele legitieme bedenkingen bij het een Tauros-fokkerij in bewoond gebied en er zijn risico's voor de biodiversiteit.

Wij hopen dat met deze nieuwe informatie de provincie Limburg een heroverweging maakt over haar nota Natuur en Landschapsbeheer 2010-2020 en haar subsidieverstreking voor wildernisnatuur en Tauros-fokkerij.

Tot slot vragen wij u om de belangen van de vele omwonenden (veiligheid en toegankelijkheid) in gelijke mate in uw besluitvorming mee te nemen als die van ARK Natuurontwikkeling.

In dit opzicht verzoeken wij zowel GS en PS om na 1 april bij de gemeente Weert navraag te doen hoe andere omwonenden en weggebruikers denken over Taurossen op de openbare weg en wildernisnatuur in Weert. De aard en omvang van de bezwaren geeft o.i. een goede indruk van het draagvlak bij bewoners en recreanten van het bijzonder mooie buitengebied van Weert.

In afwachting van uw reactie,

Met vriendelijke groet,
Hilde en John van Dael Versteegen
Heltenbosdijk 16
6006 RZ Altweeterheide

Een kopie van deze brief is verstrekt aan het College van Burgemeester en Wethouders en de Raad van de gemeente Weert.

Feitenoverzicht ongewenst gedrag runderen Tauros fokkerij Kempenbroek (chronologisch)

9 juni 2011

Ontsnapte stier loopt dreigend richting verzorgers en fietser en automobilist op de Bocholterweg. Het dier wordt afgeschoten in België. Is een rund van de stichting Ark, ontsnapt uit de wei vlakbij Vosseven. Rund loopt dreigend op beheerders af (Harry Cuijpers (ARK) en Huub Joosten (Natuurmonumenten)). Mondelinge mededeling Harry Cuijpers.

Najaar 2012

Diverse meldingen bij beheerders over onveilig gedrag van de sayaguesa stier (perceel 't Brook) richting mensen en honden. De stichting ARK grijpt niet in.

Op **28 december 2012** wordt 's morgens vroeg al druk gejaagd rondom 't Brook (percelen tussen Heltenbosdijk/Stramproyergrensweg en de Tungelroyse beek/Raam). De runderen zijn door het dulle heen. Dat de dieren niet uitgebroken zijn is een wonder. Het calamiteiten nummer werd gebeld, niemand neemt op, helaas zijn de verantwoordelijke beheerders op vakantie. Gelukkig worden de dieren in de loop van de ochtend rustig en is er niets gebeurd.

Op **3 maart 2013** organiseert ARK een excursie in 't Brook. De stier komt dreigend op de excursiegroep af en nadert deze tot op 15 meter. De excursieleider (Jos Cornelisse, Free Nature) grijpt in door te roepen en kort dreigend te bewegen richting de stier. Beheerder Denis Frissen is ook aanwezig tijdens deze excursie. (Er is een uitgebreid verslag van 3 maart 2015 met foto's). Daar waar eerdere meldingen over deze stier niets opleverden, wordt eindelijk ingegrepen. Op **8 maart 2013** wordt 't Brook afgesloten voor publiek. De Sayageusa stier is dezelfde week nog verwijderd. Het gebied is nog steeds afgesloten.

15 april 2013 een onveilige situatie. De stier is uitgebroken en loopt op de Stramproyergrensweg. Na enkele vergeefse pogingen om de uitgebroken stier van de openbare weg te krijgen springt het dier via de tuin/wei van Heltenbosdijk uiteindelijk zelf terug in zijn eigen wei. Deze stier laat zich echter geenszins terug jagen. Integendeel: de vrijwilliger van ARK is zelf de gejaagde. Een aantal keren moet hij vluchten achter een boom.. De vrijwilliger schrijft een verslag van het incident voor ARK en Free Nature. De stichting Ark grijpt niet in. De vrijwilliger stopt met zijn werkzaamheden voor ARK.

Op **28 juni 2013** loopt de kudde van 't Brook dreigend af op een wandelaar met een ontsnapte hond. De wandelaar komt samen met de hond net op tijd buiten de afstering. ARK grijpt niet in.

Week 39 (september 2013). Een aantal runderen uit het begrazingsgebied 't Brook en 't Luueke (achter Vosseven) worden afgevoerd vanwege onveilig gedrag. Ook de dieren die 15 april 2013 en 28 juni 2013 onveilig gedrag vertoonden, zijn verwijderd. Goed dat er uiteindelijk is ingegrepen door de stichting ARK.

Op **31 december 2013** reageren de runderen van 't Leuke (Leukerweg) onveilig richting wandelaar met hond (aangelijnd) die op fietspad loopt. Hier is een filmpje van.

<https://www.youtube.com/watch?v=MsTaNN2U8qI> Incident is gemeld bij ARK en Dorpsraad Stramproy. Een vakantieganger van het Vosseven geeft aan dat de runderen de hele dag al onrustig zijn, mogelijk door afschieten vuurwerk.

Uit : Notities koeienbespreking Frans Hendriks bijeenkomst dorpsraden en koeienbeheerders ARK, te Vosseven, op 6 januari 2015.

Het incident bij de Boombrug (Abeek) (**najaar 2014**) betrof het opjagen van een loslopende hond door de runderen. Dat gebeurde tijdens de activiteit van het leggen van de boombrug. Daarbij waren meerdere mensen actief in de wei, en een aantal geïnteresseerde toeschouwers. Op enig moment kwam daar ook een wandelaar bij, met een loslopende hond. Een van de runderen rende achter die hond aan, tot enkele malen toe. De vader van de loonwerker Geutjens verjoeg het rund door met de armen te zwaaien.

Op donderdag **27 november 2014** werden twee nieuwe stieren aangevoerd in het gebied noordelijk van de Tungelroyse beek bij de poort het Brook (achter Levaux). Daar werden de dieren in aanwezigheid van een groep van ongeveer 10 mensen uitgeladen uit de trailer, vlakbij de drie aanwezige runderen. Na enkele minuten liepen de nieuwe stieren weg bij deze koeien, en sprongen "spontaan" over de draad langs de Heltenbosdijk. Daar staken ze de openbare weg over, en liepen de bossen van de Tungelroy in. Ook daar liepen ze een eind door, en staken opnieuw een openbare weg over (Tungelroy – Altweeterheide). Vervolgens bleven ze cirkelen in het bosgebied, tegenover de camping, langs de Heltenbosdijk.

Gelet op de invallende duisternis, en de rust bij de stieren, is besloten om de nacht af te wachten. Dit gebeurde zonder enig toezicht, of enige maatregel richting verkeer. Er ging géén informatie naar de omwonenden.

Op vrijdag werd opnieuw een poging gedaan om de stieren terug te drijven, maar het resultaat was identiek aan de donderdag : het lukte niet, en de dieren liepen rondjes. Door een specialist van Burgers Zoo, werd met een injectiegeweerd een verdovingspijl geschoten in de stieren. De jongste werd daardoor verdoofd, liep naar de rand van de weg, en viel in de berm neer. Vervolgens is deze ingeladen en afgevoerd. De oudste en zwaarste stier reageerde in het geheel niet op de pijl. Later bleek dat de pijl niet op de juiste manier gewerkt had, en de verdoving niet in het rond terecht was gekomen. Uit een nader onderzoek aan de pijl bleek de explosieve ontsteking niet gewerkt te hebben, die de vloeistof in het dier moet pompen na het schot. Het dier liet zich niet vangen, en door de intredende duisternis werd weer besloten de nacht af te wachten, en op zaterdag verder te gaan. Dit gebeurde wederom zonder enig toezicht, of enige maatregel richting verkeer ! Na overleg met de politie.....

Wraag is het feit dat de Scouting op vrijdagavond een activiteit in de Wallen heeft, en niet gewaarschuwd zijn door wie dan ook. De meldkamer van de politie kreeg om 05.14 uur een melding van een vroege wandelaar, dat hij twee stieren in het bos had gezien....

Op zaterdag 29-11-2014 was de dierenarts niet meer aanwezig, en werd besloten de stier te schieten, om dat zijn gedrag niet veranderd was. Dat is gebeurd om 12.00 uur, en werd het kadaver afgevoerd. Desgevraagd bleek dat er géén (formeel) draaiboek was voor deze situaties.

Zondag 7-12-2014 vertonen de drie (nieuwe) koeien (wei Laveaux) ongewenst gedrag richting wandelaars met aangelijnde de honden. Ze liepen op het smalle pad langs de beek (west, dus niet aan de kant van de grote wei maar het smalle pad tussen de wei van indekleef en de beek) en de dieren kwamen steeds dichterbij. De dieren lieten absoluut geen wijkend gedrag zien. De wandelaars zijn over de draad gegaan en hebben onze weg via de wei van Martin Indekleef vervolgd. ARK: Denis Frissen is per mail geïnformeerd.

Op 23-12-2014 (10.15) zien omwonenden zeer ongewenst gedrag van de drie koeien (wei Laveaux) richting de hond van een wandelaar. De hond loopt los (zwarte hond). De koeien achtervolgen de wandelaar en de hond. Ziet er absoluut niet veilig uit.

Vrijdag 9-1-2015 (rond 15.00) komt een medewerker van het Waterschap naar de stuw (tussen Raam en Tengelroyse beek) met de auto vanaf de Wijffelterbroekdijk. Eerst kwamen de drie runderen aanrennen vanaf Laveaux. De auto was halverwege tussen Wijffelterbroek en stuw toen ook de runderen uit de wei rondom Puine richting auto rennen. De runderen blijven ongeveer 15 meter voor de draad stil staan. De runderen lieten absoluut geen wijkend gedrag zien.

Op 25 januari 2015 ontsnapte een rund uit de wei bij Laveaux en stond in de Wei van de familie Indekleef aan de Wijffelterbroekdijk. Dit is gemeld bij het calamiteitenummer van de Taurosfokkerij 06-29015731.

Op 1 februari 2015 (gemeld bij incidenten register) en 8 februari 2015 (niet gemeld bij incidentenregister) kwamen de runderen uit de wei bij Laveaux en de runderen uit de wei tussen Tengelroyse beek/Raam en Stramproyergrensweg aanrennen richting wandelaar (dus geen wijkend gedrag). Van beide situaties zijn foto's.

21-2-2015 In de vroege zaterdagochtend jagers (ganzenjacht?) actief tot ongeveer 8.30 nabijheid Raambrug, percelen boerderij Smeets. Diverse knallen, de kudde tussen Stramproyergrensweg en Raam/Tengelroyse beek is erg onrustig en gaat hollen en gaat (net) niet door de draad.

22-2-2015 Tegen de avond zien omwonenden iemand oversteken (blijkt later beheerder Denis Frissen van ARK te zijn) bij het afgesloten draaipootje bij de stuw Raam/Tengelroyse beek. De kudde verzamelt zich en holt (in groep) naar Denis. Denis blijft rustig, loopt heel langzaam. Maar de kudde herhaalt de actie en blijft opnieuw kort voor Denis staan. Omwonenden hebben Denis verteld dat ze klaar stonden om 112 te bellen, maar dat ze zelf niet de wei in waren gegaan als redding nodig was geweest. Gelukkig is de beheerder niet door de kudde omver gelopen. In onze ogen meer geluk dan wijsheid. Denis heeft een andere route gekozen voor de weg terug.

2-3-2015 Runderen met ongewenst gedrag worden verwijderd door afschieten/verdoven.

Werkwijze ARK/Free Nature bij verwijderen runderen perceel tussen Stramproyergrensweg langs Raam Tungelroyse beek, voor zover omwonenden konden zien: De runderen worden vanaf de rode jeep geschoten. Tijdens het afschieten kwamen de mensen van ARK/Free Nature en de schutter niet uit de auto, alleen om snel een touw om te binden. De kudde reageerde richting auto/tractor en mensen door er dreigend naar toe te lopen. De kudde werd bij het opladen steeds op afstand gehouden door ze met de auto te verdrijven. Afhankelijk van de locatie waar de runderen werden geschoten werden ze aan de voorlader van de tractor gebonden en naar de weg versleept of op de veewagen getrokken die in de wei stond. Er zijn 7 runderen afgevoerd. Nu lopen er nog 14 met name jonge runderen die de eerste dagen erg onrustig waren en de kalveren zijn hun moeder kwijt dus die bleven de eerste twee nachten loeien. Omwonenden zijn niet geïnformeerd over deze afschietactie. Terwijl op 22-2-2015 nog aan de beheerder (Denis Frissen) is gevraagd de omwonenden te informeren zodat deze hun honden kunnen opsluiten in binnenrennen. Omdat de omwonenden niet over dag/tijdstip waren geïnformeerd zaten de honden in de buitenrennen en reageerden erg gestrest door het schieten en de op hol geslagen kudde. Er is in de nabijheid van woningen geschoten. Ook de politie is niet vooraf over het afschot in de nabijheid van woningen geïnformeerd.

(bron foto's meerdere omwonenden)

(bomen bovenstaande foto staan in tuin omwonende)

Een aantal runderen met ongewenst gedrag is uit de kudde zijn verwijderd. De wijze waarop de dieren zijn verwijderd (mogelijk waren de runderen dragend, schieten in nabijheid woningen, kudde slaat op hol en gaat bijna door de afrastering, omwonenden en politie zijn niet geïnformeerd) is onveilig en niet diervriendelijk. Het afschieten van mogelijk dragende runderen past ook niet in ethische richtlijnen hoe om te gaan met dieren van de stichting Free Nature. Het is al ruim een jaar bekend dat de runderen weg moeten. Over het waarom dat hier niet is gehandeld volgens de ethische richtlijnen wordt navraag gedaan in de volgende klankbordgroep Ark. Relevante passage uit ethische richtlijn:

Tenslotte gebruiken we nog twee soorten terreinen om de afvoer van dieren zo goed mogelijk te laten verlopen. Dit zijn uitwinterreinen en wachtterreinen. Beide soorten terreinen voldoen zoveel mogelijk aan de eerder gestelde eisen van voedsel, water en dergelijke. Een uitwinterrein is noodzakelijk voor vrouwelijke dieren die dragend of zogend zijn. Het is onwenselijk om vrouwelijke dieren met een vrucht ouder dan ongeveer 4 maanden te slachten. Zij komen dus in een terrein zonder mannelijke dieren waardoor ook het terrein kleiner kan zijn.

Bron en motivatie waarnemingen en aanleg feitenregister:

Veel waarnemingen zijn van Hilde van Dael. Zij woont midden in het gebied en ziet de Tauroskruisingen dagelijks vanuit haar woning. Ze ziet de runderen veel vaker dan de beheerders. Hilde kan gezien haar achtergrond (is opgegroeid op een rundveehouderij), interesse in diergedrag en studie (Landbouwhogeschool rundveehouderij) het gedrag van de kuddes beter beoordelen dan de gemiddelde burger/omwonende. Hilde wil ongelukken tussen onwetenden recreanten en omwonenden voorkomen en heeft daarom dit feitenregister aangelegd. Het feitenregister is een samenvatting van haar waarnemingen met aanvullingen uit het incidentenregister van de klankbordgroep Ark (niet compleet). Op verzoek kan deze samenvatting worden aangevuld. Ongewenst gedrag (niet wijkend gedrag) van individuele dieren of de hele kudde is niet altijd agressief gedrag van runderen. Ongewenst gedrag (niet wijkend gedrag van individuele dieren of de hele kudde) kan ongelukken veroorzaken en om die reden is Hilde de beheerders steeds blijven informeren over haar waarnemingen van alle ongewenste en onveilige (en soms ook agressieve) gedragingen van de runderen.

Gedragsonderzoek is duur en tijdrovend maar mag niet ontbreken om een goed te kunnen oordelen of de taurosfokkerij al kan worden verplaatst naar de openbare weg/publiek toegankelijk terrein. Op verzoek van de klankbordgroep ARK heeft gedragsonderzoek door de universiteit Utrecht plaatsgevonden. 2014 Utrecht J.A.M. van Kessel "Bovine and recreation interactions under semi-wild conditions". De conclusies van dit onderzoek zijn duidelijk → onderzoek is nodig om meer te kunnen zeggen over de veiligheid van deze kruisingen.

Hilde doet een oproep aan de gemeente Weert om onafhankelijke deskundigen naar het feitenoverzicht en beeldmateriaal te laten kijken en vervolgonderzoek te laten doen naar het gedrag van de Tauroskruisingen in relatie tot de weggebruikers (wandelaars met en zonder aangelijnde honden), paarden, fietsers) voordat een beslissing wordt genomen om de Tauroskruisingen toe te laten op de openbare wegen en voor publiek toegankelijk terrein.

! Niet alle onveilig gedrag van de kruising Taurossen wordt gemeld bij het register van de Klankbordgroep omdat een aantal mensen het niet op hun geweten wil hebben dat dieren door hun melding worden afgeschoten. Ongewenste gedragingen van de Taurossen richting honden van runderen bij de Graus, perceel langs de Raam en Kwoaj Gaat zijn in 2014 om die reden niet gemeld bij de beheerder!

Aantekeningen bijeenkomst DR en koeienbeheerders ARK, te Vosseven,
op 6 januari 2015.

Aanwezig :

Jos Cornelissen (Free Nature); Thieu Jacobs (beheerder); Denis Frissen (ARK); Wiel Peeters (DR Altweeterheide) en Frans Henderikx (DR Stramproy)

Dit overleg is afgesproken tussen ARK en DR, om periodiek de situatie inzake de Taoussen en hun gedrag, samen te bespreken.

Het vorige overleg op 17 april 2014 is door alle partijen als prettig en zinvol ervaren.

Tijdens dit overleg komen de volgende zaken aan bod :

- algemene ontwikkelingen bij de runderen
- aanpak kudde bij Hilde van Dael
- (bijna)incidenten (gemeld bij DR) :
 - * Abeek (boombrug leggen)
 - * Tungalroysebeek (uitbraak 2 stieren)
 - * Tungalroysebeek (gedrag 3 runderen)

Rondom de algemene ontwikkelingen bij de runderen is weinig méér te melden dan al op de recente Klankbordgroepvergadering is gedaan, of via de nieuwsbrief van ARK is gemeld. In algemene zin loopt het goed met de runderen, en zijn er weinig problemen.

Door Wiel Peeters is gevraagd hoe wandelaars om moeten gaan met de huisregels, die in de praktijk niet na te leven zijn. Bijv. op de smalle paadjes bij het Wijfelterbroek, de Kettingdijk of op het fietspad in de Laurabossen, is de gewenste afstand van 25 meter tot de koeien niet altijd uitvoerbaar. Soms is het uitzicht dermate beperkt, dat je bijna op 5 meter van de koeien bent, voordat je ze ziet.

Jos Cornelissen gaf aan dat die afstand eigenlijk meer bedoeld is om duidelijk te maken dat je gewoon niet te dicht bij die dieren moeten komen. Tevens was dat ook om de beheerder wat juridisch in te dekken. Je moet wel "praktisch" om gaan met deze huisregel. Frans gaf aan dat het wellicht beter is om die plekken voorzichtig en geleidelijk onder de begrazing van de Taoussen te brengen, of die wegen niet toegankelijk te maken voor de runderen (ook bij weg achter Grave Driek; is ook al toegezegd door Ger van de Oetelaar op de laatste vergadering)

Frans geeft aan dat het gedrag van de koeien op dit moment nog niet tot schade / letsel heeft geleid. Als dat wel gebeurd zal de DR zich op het standpunt stellen dat hier voldoende en vaak genoeg voor gewaarschuwd is. Free en ARK zullen voortdurend en blijvend doordrongen moeten blijven van de verantwoordelijkheid die op hen ligt om zeer zorgvuldig met de veiligheid van mens en dier om te gaan.

Reactie Jos Cornelissen : "Free is een professionele organisatie, en gaat derhalve altijd zorgvuldig om met haar verantwoordelijkheid"

De kudde die bij Hilde van Dael loopt staat al een jaar op de nominatie om verplaatst te worden, vanwege ongewenst gedrag. De koeien vertonen zenuwachtig gedrag, en zijn erg schuw. Eerdere pogingen om deze in te scharen en te vangen, zijn niet gelukt. Ook de aanpak om ze met paarden te drijven, lijken niet te lukken. In deze winter wordt nog een volgende poging ondernomen om de

kudde te lokken en te vangen. Als alles niet lukt, zal de kudde, middels een noodslachting ter plekke worden afgevoerd. Als niets anders lukt, gaat men op die wijze de kudde aanpakken.

Het incident bij de Boombrug (Abeek) betrof het opjagen van een loslopende hond door de runderen. Dat gebeurde tijdens de activiteit van het leggen van de boombrug. Daarbij waren meerdere mensen actief in de wei, en een aantal geïnteresseerde toeschouwers. Op enig moment kwam daar ook een wandelaar bij, met een loslopende hond. Een van de runderen rende achter die hond aan, tot enkele malen toe. De vader van de loonwerker Geutjens verjoeg het rund door met de armen te zwaaien.

In de bespreking gaf Jos aan dat loslopende honden verboden zijn in het gebied, en dat dit de reactie van de runderen heeft veroorzaakt. Hij gaf aan géén verdere incidenten van deze groep runderen te kennen.

Daarmee nemen we kennis van dit voorval, en leggen het op deze wijze vast.

Wel is het verzoek van ARK en Free Nature om ook dergelijke "geringe" incidenten meteen na ontstaan te melden, zodat men evt. extra aandacht aan het gedrag van de betreffende dieren kan geven.

Reactie Denis Frissen : Voor FREE en ARK is het erg belangrijk dat wij onmiddellijk, doch in ieder geval tijdig op de hoogte worden gebracht van incidenten. Dat is in deze überhaupt niet gebeurd!

Reactie Frans : voorafgaande aan de vergadering is ook deze melding naar ARK gegaan, weliswaar 3 maanden na dato.

Tungelroysebeek : gedrag drie runderen.

De melding is van Hilde van Dael (en van haar buurman) :

Op dit moment 23-12-2014 (10.15) zien wij vanuit onze keukenraam zeer ongewenst gedrag van de drie koeien richting de hond van een wandelaar. De hond loopt los (zwarte hond) . De koeien achtervolgen de wandelaar en de hond. Ziet er absoluut niet veilig uit.

Ook hier weer een geval met een loslopende hond.

Dat is in strijd met de huisregels die hier gelden, en in bijna alle natuurgebieden gelden. Daarmee ligt een deel van de oorzaak in het foute gedrag van de wandelaar ! Echter, stelt Denis, we zien vaak dat wandelaars hun hond los laten lopen in het gebied. Daarmee is dat gedrag kennelijk nog als "normaal" ervaren, en zal men nog meer voorlichting moeten geven aan de gebruikers van het gebied, hoe zich te gedragen richting de grote grazers.

Bijzonder is wel het vervolg dat men gegeven heeft aan dit voorval. Omdat deze runderen uit Spanje komen, uit een situatie van de boerderij, met veel menselijk contact, vertoonden de dieren eigenlijk géén raar gedrag. Daarom is besloten een praktijkproef uit te voeren. Met een loslopende hond van de lokale schapenherder, zijn de drie runderen benaderd, tot op 12 meter. De koeien werden bij het benaderen alert, en vertoonden vervolgens wijkgedrag. Precies zoals het hoort ! Dit alles is op een filmpje vastgelegd. Kennelijk is het gedrag niet altijd "fout".

Tungelroysebeek : uitbraak 2 net aangevoerde stieren

Op donderdag 27 november werden twee nieuwe stieren aangevoerd in het gebied noordelijk van de Tungelroyse beek bij de poort het Brook (achter Levaux). Daar werden de dieren in aanwezigheid van een groep van ongeveer 10 mensen uitgeladen uit de trailer, vlakbij de drie

aanwezige runderen. Na enkele minuten liepen de nieuwe stieren weg bij deze koeien, en sprongen "spontaan" over de draad langs de Heltenbosdijk. Daar staken ze de openbare weg over, en liepen de bossen van de Tungelerwallen in. Ook daar liepen ze een eind door, en staken opnieuw een openbare weg over (Tungelroy - Altweeterheide). Vervolgens bleven ze cirkelen in het bosgebied, tegenover de camping, langs de Heltenbosdijk. Pogingen om de dieren terug te drijven liepen op niets uit, ze keerden telkens terug naar de heuvelachtige en bosrijke omgeving tegenover de camping. De dieren waren voortdurend rustig, en renden niet, maar liepen vlotjes. Door Jos werden diverse mensen benaderd om te assisteren, en ook is melding gedaan bij de politie. Die gaf aan géén verdere verkeersmaatregelen noodzakelijk te achten, en is ook als die tijd niet komen kijken. Wel kwamen mensen van de Groene Brigade, met kogelgeweer. Ook werden de recreanten in het gebied geïnformeerd, en werden die geweerd uit het gebied. Gelet op de invallende duisternis, en de rust bij de stieren, is besloten om de nacht af te wachten. Dit gebeurde zonder enig toezicht, of enige maatregel richting verkeer ! Jos gaf aan dat er géén informatie naar de omwonenden is gegaan gedurende de gehele actie, omdat hij daar géén tijd voor had.

Op vrijdag werd opnieuw een poging gedaan om de stieren terug te drijven, maar het resultaat was identiek aan de donderdag : het lukte niet, en de dieren liepen rondjes. Door een specialist van Burgers Zoo, werd met een injectiegeweer een verdovingspijl geschoten in de stieren. De jongste werd daardoor verdoofd, liep naar de rand van de weg, en viel in de berm neer. Vervolgens is deze ingeladen en afgevoerd. De oudste en zwaarste stier reageerde in het geheel niet op de pijl.

Later bleek dat de pijl niet op de juiste manier gewerkt had, en de verdoving niet in het rund terecht was gekomen. Uit een nader onderzoek aan de pijl bleek de explosieve ontsteking niet gewerkt te hebben, die de vloeistof in het dier moet pompen na het schot. Het dier liet zich niet vangen, en door de intredende duisternis werd weer besloten de nacht af te wachten, en op zaterdag verder te gaan. Dit gebeurde wederom zonder enig toezicht, of enige maatregel richting verkeer ! Na overleg met de politie.....

Wrang is het feit dat de Scouting op vrijdagavond een activiteit in de Wallen heeft, en niet gewaarschuwd zijn door wie dan ook. De meldkamer van de politie kreeg om 05.14 uur een melding van een vroege wandelaar, dat hij twee stieren in het bos had gezien....

Op zaterdag was de dierenarts niet meer aanwezig, en werd besloten de stier te schieten, om dat zijn gedrag niet veranderd was.

Dat is gebeurd om 12.00 uur, en werd het kadaver afgevoerd.

Desgevraagd bleek dat er géén (formeel) draaiboek was voor deze situaties. Wel is er een stuk met gegevens van de omgeving, runderen en contactgegevens van diverse instanties, nooddiensten en bevoegde jagers. Ook op 6 januari moest de afsluitende evaluatie nog plaatsvinden. DR gaven aan dat een dergelijk draaiboek, aanvullend op de lijst met noodtelefoonnummers, aan te raden is, met alle belangrijke zaken voor de afhandeling van dergelijke calamiteiten daarin opgenomen. Bijv. de communicatie met de omgeving

Conclusies :

- uiteindelijk is aan dit incident géén zakelijke schade of persoonlijk letsel overgehouden.
- Wel natuurlijk de economische schade van 1 dode stier, en veel uren werk voor de beheerders en groene brigade.
- De reden voor het gedrag is niet bekend, ARK/ Free hebben dit in 25 jaar nog niet meegemaakt.
- De communicatie met de buurtbewoners is niet (goed) verlopen, het voorbeeld van de scouting-activiteit op vrijdagavond had zo voorkomen kunnen worden.
- De stieren hebben op de openbare weg gelopen, in een openbaar bos verbleven, en twee nachten lang zonder enig toezicht daar vrij loslopend verbleven. Dat is onbegrijpelijk, en onacceptabel volgens de DR.
- *Reactie Denis Frissen : Volgens FREE is een wel overwogen beslissing geweest waar ze nog steeds achter staat, afgaande op het gedrag dat de dieren vertoonden.*
- De rol van de politie in deze is ook onbegrijpelijk, en zal door de DR verder bevraagd worden. (gebiedsmentor Rob Litjens) Reactie bijgevoegd.
- *Reactie Denis Frissen : Hier niet relevante reactie hoeft niet bij verslag geplaatst. Aanleiding en vraagstelling waarop Litjens antwoord geeft zijn niet duidelijk en daarmee suggestief.*
- Er is een verschil in beleving van dit voorval in termen van "géén incident" (ARK en Free) tot een ernstig incident (DR). Daarbij zat ook over en weer enige emotie.
- De dierenarts met het verdovingsgeweer heeft in één van de twee gevallen het dier niet weten uit te schakelen. Dat komt in de beleving van de DR niet professioneel over.
- *Reactie Jos Cornelissen : de dierenarts is erg professioneel doch de dorpsraad was hier niet van te overtuigen en ook niet voor rede vatbaar.*
- Een formeel draaiboek met geleerde lessen, voor dergelijke calamiteiten is nog niet voorhanden, en moet er volgens de DR wel (snel) komen.
- *Reactie Denis Frissen : er is wel een lijst met telefoonnummers van diverse instanties en hulpdiensten. Dat is het calamiteitenplan.*
- Juist het feit dat men géén enkele ervaring had met dergelijke voorvallen, maakt de voorspelbaarheid van de afloop van zo'n uitbraak erg lastig. De keuzes en aannames die de crisiscoördinator hier gemaakt heeft, zijn daarom niet gebaseerd op eigen historische ervaringen met uitgebroken stieren, maar meer goede gokken, in de ogen van de Dorpsraad.
- Gelukkig bleken deze achteraf goed uit te pakken, en niet tot schade of letsel te hebben geleid.
- *Reactie Denis Frissen : deze keuzes zijn gemaakt op best practices en het zorgvuldig afdekken van risico's door een pakket van risicobeheersmaatregelen*
- *Reactie Jos Cornelissen : deze keuzes zijn genomen op de ervaring met runderen van vele jaren.*

Bijlage :

Reactie Rob Litjens (gebiedsmentor politie voor Swartbroek, Tungelroy, Altweerterheide en Stramproy) :

From: rob.litjens@politie.nl
To: franshenderikx@hotmail.com
Subject: RE: Voorval met uitgebroken stieren
Date: Wed, 7 Jan 2015 15:04:21 +0000

Dag Frans,

Allereerst de allerbeste wensen voor het komende jaar. Beginnende met een goede gezondheid.

Wat betreft de stieren uit het Kempenbroek. Ik kon hier geen melding vinden. Op zich niet vreemd want er is weliswaar een melding aangemaakt maar er is door de politie geen inzet gepleegd dus verdwijnen dat soort meldingen van het scherm en zijn dan niet meer terug te vinden. Ik heb wel contact gehad met een paar mensen betreffende deze zaak. Iemand van de meldkamer schijnt inderdaad gezegd te hebben dat er geen snelheidsremmende maatregelen zouden worden genomen. Dat zou alleen worden gedaan als er een mogelijkheid zou zijn dat dieren een autosnelweg op zouden kunnen lopen. Maar ook omdat alleen het plaatsen van borden, meer kan de gemeente niet, geen garantie geeft dat er langzamer gereden wordt. Tevens is het gedrag van deze beesten dusdanig dat als zij eenmaal "in het hout" staan, zij er niet snel uitkomen. Daar hebben ze bescherming en voelen zij zich thuis. Ik heb een heel gesprek gehad met de jachtopzichter die uiteindelijk de grote stier heeft afgeschoten. Deze man is al jaren lid van de groene brigade en ik acht hem een kundig man als het gaat om wildbeheer. Ook hij verzekerde mij dat er nimmer mensen in gevaar zijn geweest door het feit dat deze 2 stieren waren losgebroken. Dit was, voor zover ik weet, de eerste keer dat deze beesten over de draad zijn gesprongen.

Met vriendelijke groeten
Rob Litjens
wijkagent S.T.A.S.

F.H. 7-1-2015